

17 ani de la Congresul al IX-lea al P. C. R.

Cultura și conștiința națională

de
**RADU
CONSTANTINESCU**

În marea sală a celui de-al doilea Congres al educației politice și culturale socialiste, ascultând cu emoție vibrantele cuvinte ale secretarului general al partidului, îndemnurile sale adresate celor care slujesc cu pasiune și talent edificarea culturii noi, socialiste, urmărind cu justificată atenție analiza exigentă făcută acestui important sector de activitate, am avut, încă din acele momente, cu o încărcătură emoțională aparte, convingerea că sintem cu toții martorii unui eveniment de o importanță deosebită pentru spiritualitatea noastră socialistă, eveniment ale cărui semnificații le vom putea percepe, la reala lor dimensiune, abia din perspectiva timpului. Acum, când primele impresii au început să se sedimenteze, când cu toții ne-am aplecat cu rigoare asupra unui program de activitate cu generoase deschideri spre toate zonele creației, este absolut justificat să încercăm o definire a liniilor de forță ale acestui Congres, care a analizat una dintre perioadele cele mai fertile ale culturii noastre socialiste, o perioadă care a marcat ireversibil istoria noastră contemporană. Au fost ani care s-au caracterizat printr-un dinamism fără precedent al dezvoltării economico-sociale, prin ritmurile înalte înregistrate, prin amploarea înfăptuirilor în toate domeniile vieții: economice, științifice, culturale.

Pentru a înțelege aceste linii de forță în toată amplitudinea lor — cu adevărat grandioasă —, este necesar să le examinăm în perspectiva unei deveniri istorice, în cadrul căreia, congresul la care ne referim este o verigă în vastul și dinamicul proces al democratizării vieții sociale, declanșat în urmă cu 17 ani, odată cu cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român. Am început atunci, la îndemnul tovarășului Nicolae Ceaușescu, să înălțăm, practic, un nou edificiu, rostuit pe cinste și adevăr, pe respect față de valorile autentice și prețuire față de tot ceea ce a însemnat jertfă de-a lungul istoriei noastre și a partidului pentru ideile de libertate, dreptate socială și independență. Am reinvățat, tot atunci, să dezbaterem deschis toate aspectele edificării noi orînduirii, de la cele optimiste, care ne fac să privim cu încredere viitorul societății românești, pînă la cele care marcau neîmpliniri, inerții și, tocmai de aceea, trebuiau, conștient și ferm, înlăturate. Am început — pentru a ne referi la sectorul nostru de activitate — să eliminăm procustienele paturi care încorsetau creația artistică, șabloanele și dogmele care, ani în șir, deformaseră roadele muncii scriitorilor și pictorilor, a compozitorilor și oamenilor de teatru. Atunci, cu 17 ani în urmă, de la tribuna istoricului Congres, s-a afirmat, cu răspundere comunistă, principiul *sine qua*

non al creației autentice, singura capacibilă să mobilizeze conștiința, să vorbească contemporanilor din perspectiva exigențelor viitorului, a operelor puse sub semnul înconfundabil al valorii: principiul libertății de creație. Roadele bogate ale acestor ultimi ani își au sursa tocmai în șuvoiul izbucnit cu putere atunci, odată cu dezăgăzuirea talentului și energiilor creațoare ale poporului nostru.

Congresul al IX-lea al partidului a marcat începutul unei noi stări de spirit, profund stimulativ, ale cărei tensiuni creatoare au fost evaluate cu prilejul celui de-al doilea Congres al culturii. Iată o superbă consecuție, de natură eminentă politică. Din acest punct de vedere, al doilea Congres al educației politice și culturale socialiste a marcat o continuitate exemplară a preocupărilor conducerii partidului și statului nostru, ilustrând convingător o adevărată strategie culturală, în care, de la primul pas, arhitectul vizionar își și conturase imaginea finală a edificiului pe care îl proiectase. Este vorba, în acest caz, de arta, dar și de știința, edificării noii culturi, pe temeliiile unor tradiții umaniste strălucite, potențate viguros în noul context istoric. O privire atentă, din perspectiva acestor ultimi 17 ani, atestă consecvența strategiei noastre culturale. Ce poate fi mai semnificativ decât faptul că marile teze ale Congresului al IX-lea al Partidului le regăsim redimensionate, amplificate în lumina profundelor schimbări ale realităților noastre social-economice, dar nealterate în fibra cea mai intimă a substanței lor: dragostea față de om, grija pentru îmbogățirea lui spirituală, pentru cea dezvoltare multilaterală care caracterizează pe constructorul viitoarei societăți.

Ce poate fi mai revelator decât felul deschis, tranșant, fără echivoc în care s-a conturat și se aplică, în viața culturală de fiecare zi, principiul atât de generos al democrației culturale? Principiu în virtutea căruia omul muncii, producătorul bunurilor materiale, este pus în situația de a realiza el însuși valori spirituale, și, în același timp, de a se pronunța asupra întregii activități de creație, apreciind-o cu maxima exigență a celui care știe că, împotriva rebuturilor, indiferent de ce natură ar fi ele, trebuie dusă o bătălie fără cruțare. Fac această afirmație având în fața ochilor chipul adolescentin al unuia dintre participanții la recentul Congres al culturii, care, dealtfel, a și urcat la tribuna principală a înaltului forum, pentru a-și îndeplini cu competență mandatul pe care i l-au încredințat tovarășii lui de muncă. Este vorba de Nicolae Ivanov, comandantul Șantierului național al tineretului Canalul Dunăre—Marea Neagră. M-au impresionat maturitatea și responsabilitatea cu care acest tânăr con-

structor, unul dintre miile de brigadieri care dau un nou relief geografic teridei Dobroge, se pronunța în delicatele, și atât de disputatele, probleme ale creației artistice. Nicolae Ivanov vorbea în Congres despre literatura care se adresează tinerei generații a acestor ani, despre ceea ce ei, tinerii, așteaptă de la scriitori; și vorbea despre această literatură formulând deziderate, fără însă a aluneca în greșeala, destul de frecventă, dealtfel, de a pretinde pe un ton imperativ „lucrări cu tineri“, lucrări al căror unic criteriu de apreciere să fie ... vârsta persoanelor, ci solicitând autorilor opere cu un spirit tineresc, în care tineretul să se regăsească în planul aspirațiilor și simțămintelor, al problematicii și al modului de a gândi. Această viziune complexă a noțiunii de educativ în artă, de fapt singurul punct de vedere validat politic și estetic, atestă saltul calitativ înregistrat în ceea ce privește receptarea creației artistice, sub impulsul ideilor cu adevărat revoluționare, readuse în conștiința întregului popor odată cu al IX-lea Congres al partidului.

Saltul calitativ privește, în egală măsură, și procesul elaborării valorilor culturale, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la recentul Congres al culturii. A așeza efortul creator sub semnul exigenței autentice, al estimării lucide, descătuse de orgolii și de facilitatea automulțumirii, înseamnă, de fapt, a crea premisele progresului valoric, ale unei existențe demnă și unanim prețuite a artei noastre socialiste. Înscriindu-se în aceeași superbă continuitate a ideilor promovate de conducerea partidului și statului nostru, congresul a reafirmat cu hotărâre primatul valorii operei de artă, ca element hotărâtor în ceea ce privește înfruirea acestora asupra conștiinței maseilor largi de oameni ai muncii. Care sînt aceste criterii ale valorii? Deși întrebarea pare a se inspira preponderent din zona problematică a esteticii, în Congres, participanții, la dezbateri i-au oferit numeroase răspunsuri practice, care converg în definirea artei noastre socialiste ca o artă nutritivă direct de la izvorul bogatei realități contemporane, decantată în sufletul sensibil al unor artiști patrioți și afirmată în forul public al civilizației noastre socialiste.

Sînt multe și diverse orientările, tezele de remarcabilă principialitate și ținută științifică, a căror implicare în procesul activității politice și culturale va avea darul să consacre, în timp, o eficiență spirituală tot mai ridicată, pe măsura exigențelor epocii pe care o trăim. Dintre acestea, aș mai insista asupra unei singure idei, de o valoare cu totul deosebită, cu deschideri generoase spre toate sectoarele artei și, mai ales, spre cel al drama-

turgiei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Nu se poate vorbi de educație politică, de cultură revoluționară fără cunoașterea limbii, a literaturii, a istoriei glorioase a poporului nostru“. Ne este reamintit astfel unul dintre marile adevăruri care stau la baza unei puternice conștiințe naționale: recursul la istorie, descifrarea unor permanențe ale sufletului poporului și identificarea valențelor lor contemporane. În ce privește dramaturgia istorică națională, clasică și contemporană, ea a fost dintotdeauna o școală a eroismului și a dragostei de patrie, desfășurată într-un spirit de înaltă responsabilitate civică. În nici o epocă, în nici o etapă, dintre cele care alcătuiesc liniile cardinale ale istoriei noastre, drama istorică nu a lipsit. Cu atât mai mult, astăzi, în lumina generosului mesaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, ea nu poate să lipsească. Istoria e un act de conștiință, iar teatrul istoric actual constituie expresia unui proces de asumare a istoriei. Dra-

maturgia noastră contemporană a dovedit că și-a însușit această nobilă responsabilitate, pe care va trebui să o onoreze de acum înainte, la o și mai înaltă cotă a exigențelor.

Ecourile celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste continuă să reverbereze în inimile noastre. Ca oameni de cultură, implicați direct în procesul de educare a maselor, sintem conștienți de faptul că arta, cultura, în ansamblul ei, nu se pot dezvolta decât dacă sînt impregnate, în structura lor cea mai intimă, de filozofie, structurîndu-și valorile din perspectiva unei concepții clare despre lume, concepția materialist-dialectică și istorică. Așezată pe principiile acestei filozofii științifice, aplicată în mod creator la condițiile concrete, social-istorice, ale țării noastre, cultura românească se înscrie ferm în procesul edificării noii orînduirii sociale, aducîndu-și contribuția specifică și inestimabilă la mersul înainte al patriei, pe drumul civilizăției și progresului.

PETRE
SĂLCUDEANU

Dramaturgia adevărului

Cuvintele rostite de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la ședința de închidere a celui de-al II-lea Congres al educației politice și culturii socialiste au dat valoare de program lucrărilor acestui forum, menit să facă bilanțul ideilor și să direcționeze, politic și estetic, compartimente esențiale ale vieții culturale. Sublinierea importanței ce trebuie acordată limbii, literaturii și istoriei patriei a stîrnit, cum era și firesc, entuziasmul general — semn, nu numai al adeziunii față de acest adevăr rostit de la o înaltă tribună, ci și al stimei față de omul politic atât de apropiat și prieten, cunoscător al necesităților culturii în general și artei în special; aceasta, pentru ca noi, oamenii de cultură, să putem apoi răspunde cu promptitudine și maturitate politică exigențelor puse în fața noastră de viața socială. Într-o lume tulbură, complicată economic și politic, în care zgomotul armelor n-a încetat o clipă, de la cea de-a doua conflagrație mondială, o reuniune de interes cultural major, cum a fost Congresul nostru, se impune nu numai în cadrul strict național; sensul adînc al mesajului artelor reunite sub aceeași cupolă dobîndește o rezonanță internațională, arătînd lumii că înfruntările pașnice pentru afirmarea limbii și literaturii, a istoriei unei țări, reprezintă întrecerile ce ar trebui să preocupe omîntirea. O țară care își permite, într-un asemenea timp, să se ocupe plenar de cultură este o țară a culturii, a frumosului, a dorinței de pace, și poate nu întîmplător, în același timp cu dezbaterile la obiect asupra nu puținelor neajunsuri ce mai sînt de îndreptat (avem încă